

Honorarium en gratis-behandeling.

In de college-, operatie-, en werk-kamers wordt ons geleerd, hoe wij mond- en tandlijders hulp moeten verschaffen en al wordt ons daar eene zekere kennis van wetten en grondbegrippen aangebracht, wij ervaren, dat onze leerjaren alles behalve afgelopen zijn op het oogenblik, dat de wet ons de bevoegdheid verleent tot de uitoefening onzer specialiteit. Menigmaal moeten we eene andere richting inslaan dan de ons voorgehoudene, dank zij omstandigheden buiten ons, die ons noodzaken zulks te doen in het belang der patiënten, en de juiste richting te kiezen in die gevallen is iets, wat, zoo natuurlijk als het is, alleen in de praktijk geleerd en niet gedoceerd kan worden. Die omstandigheden zijn vele en een belangrijke factor in elk geval is het antwoord op de vraag: Kan of wil de patiënt de kosten dragen, door ons te bepalen, voor de behandeling, zooals die door ons de beste wordt geacht? Het spreekt van zelf, dat ieder zijne rekening opmaakt naar den maatstaf, waarop hij zijne resultaten schat, eerst naar de appreciatie van eigen werk en dan naar den (maatschappelijken) welstand van den patient. Dat aard en duur der behandeling van invloed zijn op de rekening is even natuurlijk, als dat men den bediende niet gelijk kan aanslaan met den patroon, voor gelijke diensten. Wordt echter het systeem van vaste prijzen gehuldigd voor alle diensten, van welken aard ook,

dan is de vrees niet geheel ongegrond, dat de diensten niet altijd even deugdelijk zullen zijn, te verklaren uit de neiging om uit den strijd voor het bestaan zoo goed mogelijk te voorschijn te komen.

Dikwijls echter kennen wij de draagkracht van onzen patient zoo slecht, weten wij niet of wij hem niet zullen teleurstellen, wanneer hij, na bewezen diensten te hebben genoten, zal vernemen, wat ons billijk honorarium is. Het moge voorkomen, dat wij in vele gevallen vertrouwelijke mededeelingen vernemen, niet te ontkennen is het, dat een jong practicus veelvuldig in nieuwsgierigheid verkeert over het oordeel van zijne patiënten bij het openen der jaarlijksche nota.

Hierover heeft hij zijne leermeesters waarschijnlijk nooit hooren spreken, en hij moet dat, heusch niet gemakkelijke, zelf maar zien klaar te spelen. Verkeerde schattingen, met ontevredenheid van de patiënten tot gevolg, komen derhalve voor, en het ware zeer in het belang van den tandarts, zoowel als van den patiënt, als die kwesties door een onderhoud steeds uit den weg geruimd konden worden, beide zullen daarbij, veel beter dan door geschrijf, tot goede inzichten van wederzijdsche belangen en eene bevredigende oplossing komen. Niet altijd echter loopt het zoo goed af, en de patiënt, gemotiveerd of ongemotiveerd, verlaat de praktijk en vindt een goedkooper adres. De jonge practicus had wellicht het billijke zijner eischen gemakkelijk kunnen aantoonen, waarvoor het steeds van groot belang is bewezen diensten behoorlijk omschreven te boeken, tot voldoening van zijn patiënt, doch ziet zich door stilzwijgendheid van dezen den weg afgesneden, en schiet er het loodje bij in. Het blijft per slot van rekening voor ieders eigen verantwoordelijkheid, welke basis hij neemt voor zijn honorarium, en het staat den patiënten even vrij om vooral te informeeren

naar de vermoedelijke kosten eener behandeling; dit is zelfs zeer aan te bevelen om verwickelingen te voorkomen, doch het ware gewenscht, in ons aller belang, dat de patiënt, die zich tot het vermoedelijk goedkoopere adres wendt, steeds hoort, dat het van zijn kant onbillijk is te veroordeelen zonder voldoende ingelicht te zijn door den betreffenden collega. Dit is een gebied, waarop wij elkaar goede diensten kunnen bewijzen zonder eigen belangen te benadeelen, en zoo zijn er meer, die ieder practicus wel kent, doch verder aan zijn geweten en collegialiteit bescheidenlijk worden overgelaten.

Eén punt echter is er nog, wat ook met het uitschrijven van rekeningen verband houdt, dat ik hier hoofdzakelijk wilde aanroeren, en dat zijn de gevallen, waarin men stelselmatig geen eischen van honorarium kenbaar maakt. Ik heb niet het oog op patiënten, die onze hulp inroepen en verkrijgen, welke niet kunnen betalen. Hij, die daar helpt, verricht eene goede daad, mits zij geschiedt zonder nevenbedoelingen op winst.

Zooals gezegd, wordt er niet veel aandacht geschonken door docenten aan de ethische zijde, en er is ook niet veel over geschreven, *) doch datgene wat C. N. Johnson er over zegt en gepubliceerd heeft, is zeer de aandacht waard. Hij veroordeeld ten sterkste, wat men noemt „een schelvischje uitwerpen om een kabeljauw te vangen”, en gaat daarop ook verder in. Ik veroorloof mij naar dat boekje „How to succeed in dental practice” te verwijzen, omdat ik overtuigd ben, dat ook elk gevestigd man die meeningen zal toejuichen, doch tevens, omdat ik meen, dat niet allen over

*) O.a. komt in het Journal of British Dental Association van 1899 op pag. 90 een stuk getiteld: „Dentists' fees” voor, overgenomen uit het British Medical Journal, waarna op pag. 91 de uitgever „fees between practitioners” behandelt, waarover in den juist voorafgaanden tijd in medische en tandheilkundige kringen veel was gesproken en geschreven, en daarin het halve-honorarium-systeem huldigt. Ook hier te lande wordt dat in enkele praktijken gevolgd.

vele zaken zoo diep hebben nagedacht. Wellicht zal men mij dan ook verontschuldigen, dat ik de vrijheid genomen heb om te wijzen op eene verkeerde opvatting ten onzent.

Het is dan gebruikelijk om eene medicus geen rekening te presenteeren, zooals wij dat onzen gewonen patiënten doen. Sommigen doen dit in 't geheel niet, enkele wenschen geheele of gedeeltelijke vergoeding voor verbruikte materialen, maar in de meeste gevallen blijft de tandheekunst, waarvan de medicus en zijn gezin, tot meid en knecht toe (het laatste is eerder billijk dan te veroordeelen) heeft genoten, onbetaald.

Waarom behandelt men een medicus als een gratis-patiënt?

1ste. Gebruik bij ouderen, waarvan een later geslacht niet heeft durven afwijken, omdat men vreesde in botsing te komen met de gewoonte, tot eigen nadeel.

2de. De tandheekunde is verwant aan de geneeskunde, zij het dan ook alleen maar in het doel om te genezen, met groot verschil verder in opleiding en uitoefening van het vak; zoodat collegialiteit geldt als motief.

Beschouwen wij eerst het tweede antwoord. Vrij algemeen wordt aangenomen, dat er geen groote verwantschap bestaat tusschen den medicus en den tandarts, doch dat het wel is waar zeer nuttig voor den laatsten is behoorlijk op de hoogte te zijn van de geneeskundige wetenschappen, voor zoover die voor de opleiding en het uitoefenen zijner specialiteit noodig zijn; maar de omvang van die theoretische studie staat zoover achter bij die van den medicus, dat wij liever, voor zoover dit aangaat, het woord collegialiteit willen vermijden om het verwijt van aanmatiging te voorkomen. Omgekeerd behoort onze theoretische kennis met zooveel speciale wetenschap en practische bekwaamheid te worden aangevuld, dat wij ons gerechtigd achten tot de meening, dat het publiek belang geschaad kan wor-

den, zoolang tandheelkunde mag worden uitgeoefend door geneeskundigen, die voor de wet geene bewijzen van practische bekwaamheid hebben afgelegd, welke van ons gevorderd werden. De aandacht zij er hier nogmaals op gevestigd, dat in tandheelkundige kringen de wenschelijkheid heerscht en is uitgesproken, dat de wet ook van den arts verlange, dat hij met goed gevolg een practisch tandheelkundig examen aflegge, alvorens tot deze praktijk te worden toegelaten. Hier erkennen wij dus geen beroepswetenschap.

Oud gebruik. Dit feit valt niet te ontkennen en is misschien te verklaren uit de omstandigheid, dat de verwantschap tusschen genees- en tandheelkunde nauwer was in vroegeren tijd, toen de techniek nog slechts zeer weinig omvang had en tandheelkunde niet veel meer was dan kleine chirurgie en het maken van kunstgebitten, welke takken heel wat minder kennis, kunde en tijd in beslag namen, dan onze praktijk van heden. Toen deze zich echter in den loop der jaren sterk gingen uitbreiden, heeft men die gewoonten niet laten varen, eene onmiddellijke aanleiding bestond ook niet en zoo is het onveranderd gebleven, in 't algemeen. De jongeren hebben niet met de gewoonte gebroken, omdat zij die billijk vonden, of omdat zij vreesden, zich nadeel te berokkenen door het tegendeel te doen. Het zou mij aangenaam zijn, indien iemand de reden zou willen aanvoeren van die billijkheid, die nog niet door mij verdedigd kan worden. Daarentegen wensch ik wel den grond tot vrees te ontkennen. Deze zou hierin moeten bestaan, dat, zendt men den geneeskundige eene rekening voor bewezen diensten, deze zulk een tandarts niet meer zou vragen om hulp, en zich tot een anderen wenden, met den nasleep natuurlijk van onthouding van aanbeveling. Dan echter stelt men voorop, dat bij dien medicus eene opvatting van wat wij billijk noemen afwezig is, en ik ben juist overtuigd, dat

men hier de plank misloopt. Redelijkerwijs is het billijk, dat ieder betaalt voor hetgeen hij geniet van eens anders werk, kennis of kunde, en hiervan is geene klasse van menschen uitgezonderd. De medici verlangen het, in 't algemeen gesproken, volstrekt niet, vragen dikwijls herhaaldelijk den tandheelkundige om eene rekening, welke meestal uitblijft en verkeert zelfs dikwijls in ongelegenheid, daar hij dan toch, in den vorm van een geschenk, van zijne waardeering wil blijf geven en niet weet, wat te kiezen. Zoo komt het voor, dat zulk een geschenk, als zijnde reeds aanwezig, geruild wordt met eene toelage daarenboven; of dat het meer waarde heeft dan eene eventueele rekening gehad zou hebben. Andere dreigen met vertrek, zoo zij niet eene nota zullen ontvangen. Dit zijn bewijzen, dat er medici zijn, die mijne opvatting de juiste vinden, en uit die bewijzen trek ik niet de conclusie, dat de overige liever gratis geholpen worden. Ik ken dezen hetzelfde billijkheidsgevoel toe, maar daar zij ook niet anders ervaren hebben, reageeren zij evenmin en om dezelfde reden als die tandheelkundigen welke hunne rekeningen inhouden: gewoonte. Er zijn collega's, wier praktijk hun veroorlooft, een streep te halen door vele posten in hun grootboek, maar er zijn er daarentegen vele, voor wien deze luxe eene te voelbare opoffering zou worden. In de eene praktijk mag zulks veel, in eene andere weinig voorkomen, maar hij, die zich het meest toelegt op zijn beroep, zal ondervinden, dat al die posten een niet onbelangrijk bedrag vertegenwoordigen, en daar de aanvang eener praktijk gepaard gaat met hooge kosten, valt het toch moeilijk, inkomsten, die men zelf zeer noodig heeft, kwijt te schelden aan patiënten, voor wie wellicht zelve zulk eene uitgave geen voelbare opoffering is.

Zal dus een geneeskundige zijne rekening honoreeren als een sociale plicht? Ja. En hij zal zich niet tot een anderen

wenden om hulp, daar hij tot den eersten gegaan is, omdat hij meende goede hulp te verkrijgen, en in die meening niet teleurgesteld wordt door eene billijke rekening. Eventuele aanbeveling zijner zijds zal niet uitblijven, omdat zijne appreciatie van de kundigheden van den betrokken tandarts niet berustte op het uitblijven eener nota.

Aan dit antwoord op de tweede vraag zij nog een belangrijke factor toegevoegd, die, zij het niet algemeen, toch inderdaad bestaat.

Tandheelkundige hulp eischt veel tijd, veel inspanning en veel geld aan materiaal, instrumenten enz., van daar, dat zij slechts door bepaalde klassen genoten kan worden. Het hangt bij den patiënt van de appreciatie van een gezonden mond af, indien de beurs het toelaat, of hij onzen raad zal aannemen, of wij, zonder op de bezwaren te letten, alles zullen aanwenden wat in zijn belang is. Zoo ja, dan zijn wij in staat gesteld om alle kennis en kunst toe te passen, goud- en porseleinvullingen, wortelkanaalbehandelingen, kroon- en brugwerk etc. Daarop volgt natuurlijk eene rekening, die, het zij herhaald, echter niet door alle klassen gedragen kan worden. Hoe moeten die dan geholpen worden? Dit antwoord is van belang, en kan slechts gegeven worden in elk individueel geval. Men kan ook conservatief behandelen met gutta percha-, cement- en amalgaamvullingen, moet dit dikwijls, en inplaats van kroon- en brugwerk kan men gemakkelijker en met minder opofferingen van de zijde van den patiënt, plaatwerk appliceren. Men dringt niet stelselmatig op regulatie van het onregelmatige gebit aan, waar den ouders de kosten te hoog zouden worden, enz. enz.

En nu denke men zich even in de plaats van den jongen tandarts, die den strijd begint te midden van gevestigde collegae en onder zijne patiënten telt familie-leden van

geneeskundigen. *) Sommige uren zondert hij af voor min- of onvermogenen, en de rest van den tijd moet productief gemaakt worden. Hij wenscht zijne patiënten goed te helpen, hen met vlugge behandeling te gerieven. Kan hij of mag hij nu zijn tijd aan den meest tijd-roovenden arbeid aan de huisgenooten van den geneeskundige besteden, waar hij, om de een of andere reden niet declareert, en de betalende patiënten verschuiven naar latere uren? Kan en mag hij uren aan uren geven voor goud- en porseleinvullingen, regulaties en andere kunstbewerkingen zonder geldelijke vergoeding, terwijl allerlei zorgen dag aan dag wederkeeren en niet anders dan met geld bestreden kunnen worden. Is dat billijk? Ook de geneeskundige zal dat ontkennen. En de tandarts heeft ook zijne zwakke menschelijke zijde. Is zulk een gratis behandeld patiënt, dan overtuigd, dat hij stèeds de beste hulp geniet, en die verlangt hij waarschijnlijk toch, het bescheidenlijk aan den tandarts overlatende. Wie heeft in zulke monden niet eens cement- en amalgaamvullingen gezien, waar dit heusch vermeden had kunnen worden, tandsteen, dat in tijden niet werd verwijderd, abnormalen stand van het gebit, waarover nooit een woord gerept is, platen, waar misschien kunstkronen den patiënt gelukkig hadden gemaakt? En nog andere toestanden, doch het is genoeg. Ik ben er met andere woorden van overtuigd, dat de patiënten, waarop ik doel, niet stèeds de beste hulp erlangen, niet die hulp, die andere patiënten van denzelfden welstand genieten, en ik schrijf dat toe aan het feit, dat zij er niet voor betalen.

En aan wien is nu de schuld? Die vraag behoeft geen antwoord, maar wel deze: hoe een beteren toestand te verkrijgen? en ik veroorloof mij daarom ook, om een weg

*) Dit getal wordt menigmaal zelfs nog uitgebreid met studenten in de geneeskunde en pleegzusters.

aan te geven: Men schrijve voor alle patiënten rekeningen uit, daarbij oog houdende o.a. op de draagkracht; en geve daarmee allen gelijke rechten op onzen tijd; zijn er redenen, om het bedrag te reduceeren, dan vermeldt men beide bedragen, aangezien men zoo iets gerust mag laten blijken. Patiënten, die ingenomen zijn met hun tandarts, zullen dezen even goed aanbevelen als een medicus zulks zal doen, die evenwel meer aanleiding daartoe vindt (dikwijls behoort dit advies tot zijne praktijk!). Dat daarom zijne eventueele rekening gewijzigd wordt, evenals die van den apotheker, welke ons reductie toestaat op de door ons gebruikte medicijnen, is een geldend motief, wijl hij het nut van onze hulp in breederen kring bekend maakt, meer lijdens zullen profiteeren en daardoor meer plaats verschaft zal worden voor toekomstige tandheelkundigen. Maar de lijst voor gratis te behandelen patiënten blijve voor hen, wien geldelijke opofferingen voor onze diensten te zwaar zouden vallen.

M. DE BOER.
